

Diyelim çok ileri zamanlarda, bir bilgisayara kainatın temel kanunlarını programlayıp, programı başlat-salar. Program çalışsa, çalışsa ve kainatta neler olacağını hesaplarsa. Bugünlerde atmosfer modelleri, piyasa modelleri, insan bedeni modelleri yapılıyor; onlar gibi bir model ama çok daha ilerisi. Kainat-taki bütün atomların simülasyonundan bahsediyorum.

Bu mümkün mü? Hayır demek için bir sebebimiz yok. Şu anki bilgilerimizle mümkün olmayabilir ancak tüm kainatın değilse de, ufağını yapabileceğimizi biliyoruz.

Şimdi soru şu: Böyle bir simülasyonun içinde yaşıyor olabilir miyiz?

Bu soru hemen malum *Matrix* filmi aklına getiriyorsa, *brain in a vat* <http://en.wikipedia.org/wiki/brain_in_a_vat> düşünce deneylerinin daha önceden başladığını söyleyebilirim. Ancak burada bahsedilen daha farklı bir simülasyon. Orada insanların beyni, bir simülasyona bağlı çalışıyor; etrafımızdaki dünya gerçekte yok ama beyinler bir yere bağlı olduğu için var sanıyoruz. Ancak *kainat simülasyonu* öyle değil, daha doğrusu insana veya beynine mahsus bir durum yok. Tüm atomlar ve tüm kainat bir simülasyon olabilir mi diye soruyor. Böyle bir önerme nasıl çürütülebilir?

Beyin simülasyonlarının *anlamsızlık* gibi bir özelliği var. Beyinlerin kavanozda tutulması kimin ne fay-dasına olacak, sorusunun çok rahat bir cevabı yok. Bir de Dennett, *Consciousness Explained* kitabında, Descartes'ın argümanına cevap verirken *bant genişliği* ile ilgili bir şeyler söylüyordu. Descartes Medi-tasyonlarında rüyayı analogi için kullanıyor ama Dennett dünyanın rüyadan çok farklı olduğunu, öze-tle *daha net görüldüğünü* söylüyordu. Belki bu da bir itiraz kaydedilebilir şuur simülasyonları açısından.

Ancak bunlar kainat simülasyonuna doğrudan uygulanabilen itirazlar değil. Kainatın simülasyon olma ihtimaline bakıyorlar. Diyorlar ki, yeterince gelişmiş bir medeniyetin bir kainat simülasyonu yapmak isteme ihtimali çok fazla. Belki bu sayede kendi yaşadıkları kainattaki problemleri çözecek-ler. Belki kütleçekimin daha az olduğu, ışık hızının daha fazla olduğu vs. bir kainatın nasıl olacağını deniyorlar. Belki kainatın nasıl başka kainatlar ortaya çıkaracağını deniyorlar. Belki termodinamik kanunlarını tersine çevirecek bir makinenin simülasyonundayız.

Bunların hepsi ve düşünemediğimiz pek çok sebep bir kainat simülasyonu için yeterli sebep.

Böyle bir sebebin varlığına akıl erdirebiliyorsak, böyle bir simülasyonun içinde olabileceğimizi de düşünebiliriz. İçinde bulunduğumuz kainat 14 milyar yaşında, ancak belki bu kainat da başka bir kainatın içinde ve belki o da başka bir kainatın içinde. Zamanında dünyanın öküz boynuzunda, onun da kaplumbağanın sırtında, onun daha büyük kaplumbağanın sırtında ve *taa aşağıya kadar* kaplumbağa olduğunu söyledikleri zamanlara geri dönmüş gibi. *Ta aşağıya kadar simülasyon*. Belki insanlar da bir gün bir kainat simülasyonu yapacak ve onun içinde yıldızlar, gezegenler ve canlılar olacak.

Bu konu, *saf spekülasyon* şu an. Spekülasyon olmayan tarafı şu: Ateizm buna benzer bir fikri *bilimsel değil* diyerek topa tutuyor sabah akşam. Buradaki ise onun başka bir manada yeniden dirilişi. Biz

alemin simülasyon değil, mahluk olduğuna ve bir sahibi olduğuna inanıyoruz. Bunun ne kadar *mantıksız* olduğunu söylüyorlar. Ancak adam, bir yandan kainatın bir yaratıcısı olmasının, kendi kendine varolmasından daha zayıf bir ihtimal olduğunu anlatıyor ve kainatların, birbirinden doğmuş olabileceği spekülasyonunu yapıyor; (multiverse dedikleri, içiçe geçmiş, birbirini doğuran evrenler), bir yandan da, bu dediğinin Allah'ın varlığından daha muhtemel olduğunu söylüyor.

Eğer bir simülasyondaysak, Tanrı'nın ihtimal hesaplarını nasıl yapabiliriz, diyen de yok sanırım. Muhtemelin azı çoğu mu kalmış, yani, gidip bir tablo gördüğünde, *bu muhtemel değil* mi diyorsun. *Maksadı yok, anlamsız* mı diyorsun? Kainatın da böyle bir anlamı varsa, ışığın belli bir hızda, Planck sabitinin başka bir mertebede bulunmasının *denemek* dışında bir anlamı yoksa, simüle etmek dışında bir yere gitmiyorsa, neyin ihtimali?

Diyecekler ki, yani, bu eski zamanların tanrılarına benzeyen bir düşünce değil. Benzeyen tarafı şu: Simülasyon varsa, onu bir *yapan* vardır. Şuurlu biri bu simülasyonun kurallarını belirlemiştir. Bu gayet de Tanrı'ya benzeyen bir düşünce, daha ne olsun?

Ha, *Deistçeymiş*, vahyi açıklamazmış, bunun gibi itirazlar olabilir ancak *Tanrı'nın yokluğu* için delil çıkmaz buradan. Ne kadar çıkmaz bir sokak olduğunu göstermekten başka bir işe yaramaz.

Şimdi, bu soruyu nasıl cevaplayabilirsiniz? Simülasyonun da *anlamsız* olduğuyla cevaplamak mümkün. Belki. Belki de değil. *Anlam*, neticede insanın *anlamadığını* gösterir, anlamın olmadığını değil. Başka? *Daha kolay yolları vardır, neden uğraşsınlar ki?* denebilir. Belki o kainatın hesaplama biçimleri daha zordur. Belki bizim kainatı simüle edenlerin kainatında zaman iki boyutludur. Belki bizim kainat, kainat arasında gülünecek derecede basit kalıyordur, belki oyuncaktır, bir çocuğun oynacağı, içindeki yıldızlara bakıp eğleniyordur çocuk. Biz de hasbelkadar bu orta boy galaksinin periferindeki mavi gezegende birbirimizi yiyoruz, haberi bile yoktur bizden.

Bunların devamında, derin bir umutsuzluk ve yalnızlık çöküyor, değil mi insanın omzuna. İçinde bulunduğun evrenin bile pek de matah olmayabileceğini düşünüyorsun, değil mi? İşte Allah o bütün anlamsızlıkların anlamı, bütün bu simülasyonların yaratıcısı. Veleve ki simülasyon içre simülasyonda olalım, hepsinin gerisinde bir ilah olduğunu ve onların hepsinden daha kudretli olduğuna inanmak mümkün.